

SONITA

rendezte: **Rokhsareh Ghaem Maghami**
Svájc & Németország & Irán, 2015, 91 perc
fárszi és dari nyelven, magyar felirattal

SZINOPSZIS

A 18 éves Sonita afgán menekült, aki papírok nélkül él Teherán egy szegény elővárosában. Bátor, karakán ifjú hölgy, aki szembe megy az iráni szokásokkal és konzervatív patriarchális családjának elvárásaival és megharcol azért, hogy az lehessen, ami akar: művész, énekes és zenész. Az ő életcéljaival szöges ellentétben állnak a család – elsősorban az anya által szorgalmazott – tervei, hogy pénzért kiházasítsák, ami a jelenlegi feleség-árfolyamon mintegy 9000 dollár bevételt jelentene. De ami még ennél is rosszabb, Iránban a nők nem énekelhetnek. Mi lesz így Sonita álmaival?

Rokhsareh Ghaem Maghami rendezőnő végül személyesen avatkozik be, aminek kapcsán fellángol az arról való vita is, hogyan viszonyuljanak a dokumentumfilmek tárgyukhoz. És ez csak egyike a rengeteg csavarnak Sonita önmegvalósításának kudarccal és sikerekkel tarkított történetében.

MIÉRT ÉRDEMES MEGNÉZNI A FILMET?

A Sonita egy pergő ritmusú, könnyen értelmezhető film, ami a mai fiatalok mozgóképekkel túlszűfolt világában is megállja a helyét. A film erőteljes érzelmekkel hat a nézőre, bárki számára átélhető, univerzális történettel dolgozik. A főszereplő nagyon szuggesztív és szerethető személyiség, korban közel áll a diákokhoz, így még egyszerűbb azonosulniuk vele.

A film rengeteg olyan témát érint, ami a tanmenethez illeszthető. Jó vitaindító, a fiatalok érvelési képességét segíti és több téma felé engedi elkanyarodni őket. A film megnézése és értelmezése kiváló eszköz a toleranciára és empátiára való nevelésben, segíti a kulturális különbségekben való elmélyülést, lehetővé teszi aktuális társadalmi problémák közelebről történő vizsgálatát, valamint a mozgókép kultúra kritikusabb szemlélésére és értő fogyasztására irányítja a figyelmet. A felvetett témák sokasága lehetőséget ad arra, hogy filmes előképzettség nélkül is levezzessük a foglalkozást.

KULCSSZAVAK

nők jogai kényszerházasság gyerekek jogai

törzsi hagyományok Afganisztán és Irán

hagyományos és modern életmód a rendező és a film tárgyának viszonya

a dokumentumfilm etikája

JAVASOLT FELDOLGOZÁSI IDŐ

45 perc, szükség esetén 30 percre lehet szűkíteni

Rövidebb beszélgetés esetében vagy a társadalmi-kulturális-történeti vagy a mozgóképes megközelítésre fókuszáljunk. A kérdéscsoportok közül válasszunk ki néhányat a diákok összetételétől, és a beszélgetés menetétől függően, mert e kérdéscsoportokat nagyon nehéz ebben az időkeretben alaposan megbeszélni.

A FILM FELDOLGOZÁSÁNAK MENETE

FELVEZETÉS (5 PERC)

A jó dokumentumfilmek egyik fő tulajdonsága, hogy a hús-vér szereplőket a valóságosság érzésével ábrázolják és emiatt hamar érzelmi kapcsolatot alakítunk ki velük. Kezdjük a ráhangolódást ezzel a személyes megérintettséggel. A beszélgetés lezárásánál ezekre az első nyers benyomásokra még vissza fogunk tudunk utalni.

Érzelmileg melyik jelenet érintett meg?

Nehéz volt-e nézni a filmet? Mikor volt a legnehezebb/legkönnyebb?

Magával ragadott a film, vagy külső szemlélő maradtál?

Hogy érzed magad most? (megkönnyebbült, reményteljes, összezavart, szomorú stb.)

Szerinted miért fontos, hogy ez a film elkészült?

Ez a felvezetés arra szolgál, hogy a gyerekek elkezdjenek beszélni, és amint egy-két kulcsszó elhangzik az általunk tervezett témákról, már terelhetjük is őket komolyabb diskurzusokhoz, az elemzés fő részéhez. Érdemes itt még megemlítenünk, hogy a film több szempontból hat ránk, az érzelmi hatás egy réteg csak, az elemzésen keresztül mélyebb rétegeket is fogunk érinteni:

- betekintés egy történelmileg, vallásilag egyedi helyzetbe
- univerzális mondanivaló és üzenet
- filmszakmai dilemma

FELDOLGOZÁS (35 PERC)

Mi az egyedi Sonita történetében? Szedjük össze Sonita problémáit! (nőknek tilos az éneklés Iránban, afgán törzsi hagyományok, nők eladása, nők jogai, menekültként Iránban, család által való meg nem értettség, anyagi függés, családtól való elszakítotttság, gyermekkori háborús traumák, önmagáról való döntési jog teljes hiánya, vágyak és környezet ütközése.

Mi az, ami hasonló és mi az, ami különböző a ti életetekben és Sonita életében?

Ezekből a kérdésekből két fő irányba el lehet indulni, esetleg mindkét téma kérdéseiből szemezgetni az osztály válaszaitól, a beszélgetés dinamikájától függően.

NEMI SZEREPEK KÜLÖNBÖZŐ TÁRSADALMAKBAN

Milyen megnyilvánulásait láttuk a vallásnak Sonita életében?

Vajon mi lett vele a film után? Mi lesz a többi lánnyal?

Milyen a nők helyzete az iszlámban és más vallásokban?

Milyen a nők helyzete Európában?

Milyen a nők helyzete Magyarországon, Budapesten, vidéken, az iskolában, az osztályban, családokban stb.?

Hogy indul a családon belőli erőszak? Mi számít erőszaknak?

Mi az érdekházasság?

Hol fordul elő a nők pénzze tétele feleségként? *(inkább törzsi hagyományokon alapul, mint valláshoz köthető szokás)*

Mi a feminizmus?

Hogyan és mikor indultak a nőjogi mozgalmak?

Mik lehetnek a nők jogai? Miről dönthetnek?

Nézzük meg a filmben tárgyalt két iszlám ország jellegzetességeit!

Kik a tálibok?

Mi Afganisztán fő problémája?

Hogyan változott meg a nők helyzete Iránban a 70-es években? Mindig ilyen volt, mint most? *(Itt érdemes mutatni képeket az iszlám előtti öltözködésről)*

Miben különböznek a szunniták-síiták? Mi áll az ellentét hátterében?

Mi az a fundamentalizmus?

Mire válaszreakció a fundamentalizmus?

Szedjük össze egy terror alatt élő ország tüneteit!

(Például hogy mehetett be Sonita a szállodába? Mi más utalt még a háborús körülményekre?)

Ezután evezünk át univerzálisabb témák felé! A problémák közeli megismerése után próbáljuk meg az egyedit tágabb rendszerbe helyezni.

GONDOLKODJ KRITIKUSAN

Hogy jelenik meg a globalizáció a filmben? Miben nyilvánul meg a globalizmus, mik Sonita álmai, kik a példaképei?

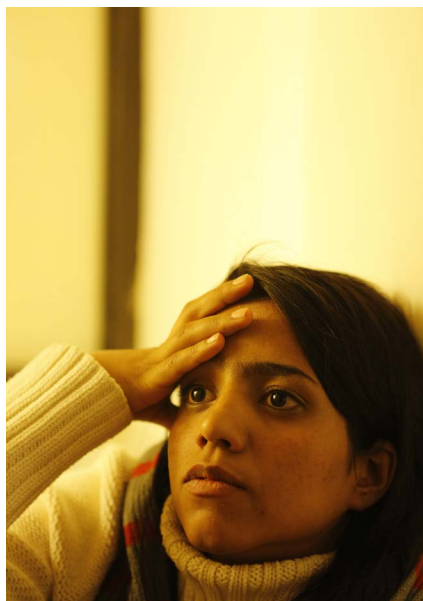
Mi Sonita felelőssége?

Mi az anyuka véleménye? Miért ez a véleménye?

Jók a hagyományok? Miért? Miért nem?

Meddig engedheti a közösség a másságok megjelenését?

Az utolsó a kérdéssorozatot (főleg, ha heves vita alakul ki belőle) lezárhatjuk azzal, hogy a hagyományokat, szokásokat alapvetően érdemes tiszteletben tartani, nem erőszakkal megszüntetni, de ha valaki másképp gondolkodik, adjuk meg a szabad véleményalkotás lehetőségét.

DOKUMENTUMFILMES SZEMPONTOK ALAPJÁN TÖRTÉNŐ ELEMZÉS

A dokumentumfilmforma megértése, a filmes hatásközök feltérképezése fontos része az elemzésnek, fejleszti a kritikus gondolkodást. Tereljétek a diákokat afelé, hogy a dokumentumfilm képes-e objektív valóság bemutatására, a rendező milyen szerepet vállalhat egy dokumentumfilmben. A valóságot miként módosíthatja a rendező személyes nézőpontja? (Ha a 45 perc strukturálása kevésbé kötött, ezt a témát akkor is érintsék!)

HOGYAN KÉSZÜLT A FILM?

Szerintetek mi a dokumentumfilm?

Milyen szempontoknak kell megfelelnie egy dokumentumfilmnek?

Mi történe, ha most itt lenne egy stáb és venné, ahogy beszélgetünk?

Miben változtatna a viselkedésünkön?

Hogy néz ki egy dokumentumfilm forgatása?

Mennyire marad valóságghú a stáb jelenlétében Sonita története?

Ti hogy mutatnátok be Sonitát egy tehetségkutatón, ha három perccel lenne rá?

(ezt lehet csoportokban, szerepjátékként megoldani)

Változtathat-e a rendező emberiség okokból az általa követett történet alakulásán?

Mekkora hatása van a rendezőnek a szereplőre?

Gyűjtsétek össze azokat a jeleneteket, ahol a rendező lépésről lépésre egyre nagyobb

súlyal jelenik meg a saját filmjében! *(a kamerán szétpattanó szappanbuboréktól egészen*

a másik főszereplővé válásig, itt fontos az utólagos tudatos szerkesztésre utalni)

Milyen eszközökkel manipulálhat minket a rendező?

Ezt a blokkot fontos azzal zárni, hogy alapvetően ez a fajta szerkesztettség jószándékú és pozitív célt szolgál a valóságshow-k és tehetségkutatók manipulatív technikáival szemben és hogy a kortárs művészeti elméletek megengedik a dokumentumfilm és fikciós műfajok keveredését.

LEZÁRÁS (5 PERC)

Térjünk vissza magunkhoz, és saját kapcsolódási pontjaitokhoz, ezzel szubjektív tanulságokat, üzeneteket leszűrve! Rámutathatunk arra, hogy mennyire különbözően hathat ránk egy-egy történet.

Mi a film üzenete számodra? Pozitív vagy negatív ez az üzenet?

Milyen kapcsolódási pontokat találtál?

Van-e bármilyen szinten hasonló problémád, mint amivel Sonita küzd/küzdött?

TOVÁBBI OLVASMÁNYOK

„Hallatni szerette volna a hangját”- Interjú Rokhsareh Ghaemmaghami rendezővel.

MagyarNarancs.hu, 2016/44. (2017.11.03.)

Paksy Eszter (szerk.): Közelkép az iszlámról. Kultúra, vallás, politika.

Új Város alapítvány: Budapest, 2017. Budapest, 2017.

Fodor István: Nők az iszlám világban. Barankovics.hu, 2017. 07. 26.

Rostoványi Zsolt: Az iszlám Afganisztánban. Mult-kor.hu, 2002. 02. 08.

Marjane Satrapi: Persepolis. Gyerekkorom Iránban.

Nyitott Könyvműhely: Budapest, 2007.

Marjane Satrapi: Persepolis. A visszatérés. Nyitott Könyvműhely: Budapest, 2008.